

LÁSZLÓ

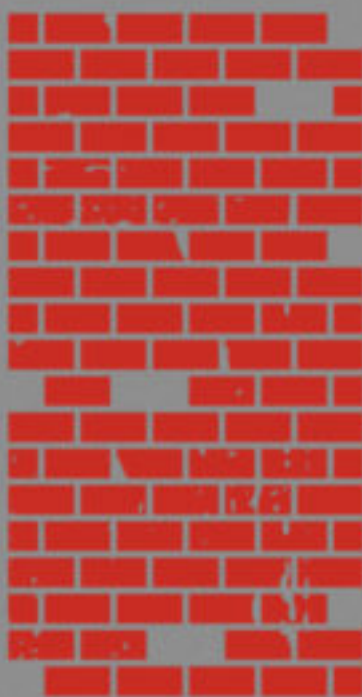
KRASZNAHORKAI

SATANSKÉ

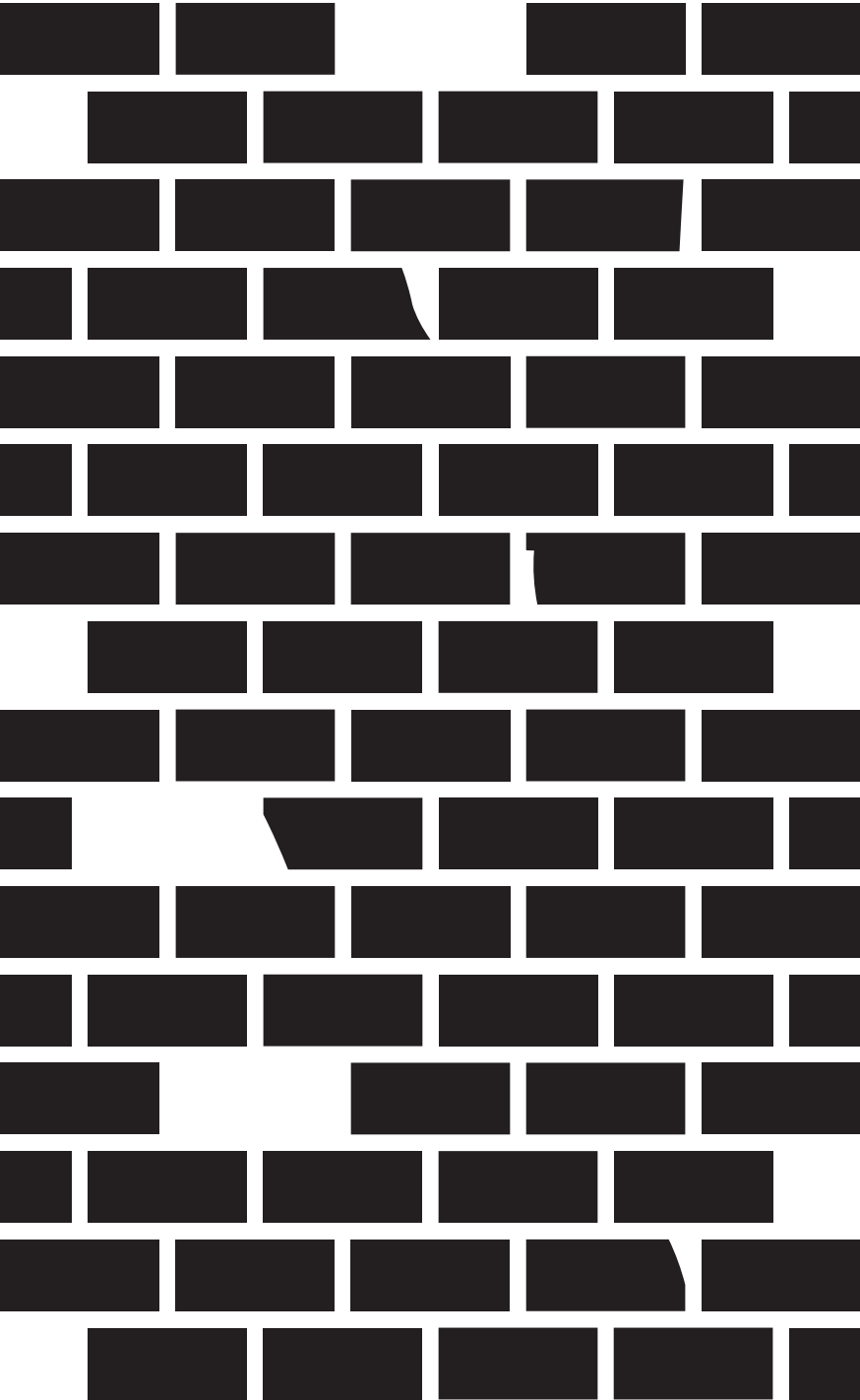
TANGO

BRAK

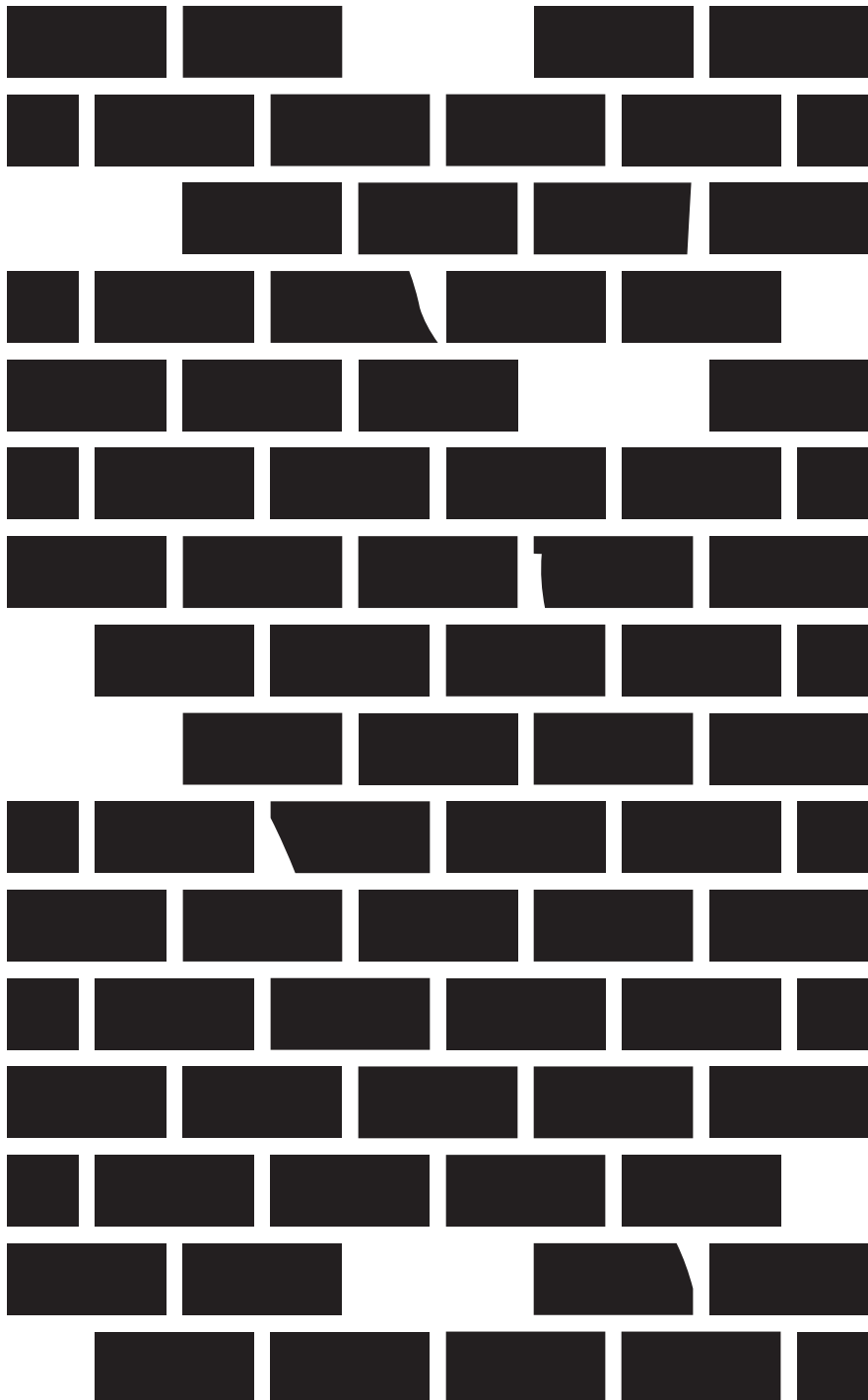
PREKLAD
TÍMEA BECK

BR&K

SATANSKÉ
TANGO
LÁSZLÓ
KRASZNAHORKAI

LÁSZLÓ

KRASZNAHORKAI

SATANSKÉ

TANGO

BRATISLAVA

LÁSZLÓ

KRASZNAHORKAI

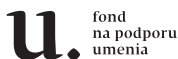
SATANSKÉ

TANGO

BRAK

PREKLAD
TÍMEA BECK

Publikácia vznikla vďaka štipendijnému programu Fondu na podporu umenia. Preklad publikácie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Slovak translation © Tímea Beck

© BRAK

© 1985 by László Krasznahorkai

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná, uchovávaná v rešeršných systémoch alebo prenášaná akýmkoľvek spôsobom vrátane elektronického, mechanického, fotografického či iného záznamu bez predchádzajúceho písomného súhlasu autora, respektíve vydavateľa.

All rights reserved. This publication may not be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise without the prior permission of the copyright owner.

ISBN 978-80-89921-51-5

„Tak sa s ním radšej miniem pri čakaní.“

F. K.

PRVÁ ČASŤ

I. SPRÁVA, ŽE PRICHÁDZAJÚ

V jeden deň ráno koncom októbra, nie dlho predtým, čo prvé kvapky nemilosrdne dlhých jesenných dažďov spráchli na zásaditú, popraskanú pôdu na západnej strane osady (aby potom zapáchajúce more bahna poľné cesty premenilo na nepriechodné, až kým neprídu prvé mrazy, a k mestu sa už nedalo priblížiť), sa Futaki zobudil na to, že počuje zvonenie zvonov. Najbližšia osamelá kaplnka stála štyri kilometre na juhozápad na starej hochmeisskej poľnej ceste, ale tam nielenže nebol zvon, ešte aj veža sa za vojny zrútila, mesto zas bolo príliš ďaleko, aby sa odtiaľ až sem doniesol nejaký zvuk. A mimochodom: tieto cengajúce, víťazoslávne zvuky ani nepripomínali vzdialenú zvonohru, ale zdalo sa, akoby ich sem vietor priviaval celkom zblízka („Akoby sponad mlyna...“). Lakťami sa oprel o vankúš, aby vyzrel cez myšacie kuchynské okno, ale za napolo zapareným sklom v modrastom brieždení a v stále sa stišujúcom hlaholení zvonov plávala osada ešte tichá a nepohnutá: na opačnej strane, spomedzi všetkých domov stojacich ďaleko od seba, svetlo presvitlo jedine cez doktorovo zatiahnuté okno, aj odtiaľ iba preto, že obyvateľ domu nebol už celé roky schopný zaspať v tme. Zadržal dych, aby v odlive zvonohry nepremeškal ani jediný zablúdený, hlasný tón, lebo chcel vedieť, čo je pravda („Určite ešte spíš, Futaki...“), a k tomu potreboval každý jeden úder, nech už bol

akýkoľvek osihotený. Povestnými mäkkými mačacími krokmi dokrival po ľadovej kuchynskej dlažbe k oknu („Ale veď nikto nie je hore? Nikto to nepočuje? Nikto iný?“), roztvoril okenné tabule a vyklonil sa. Do tváre ho udel štíplavý, vlhký vzduch, na chvíľu musel privrieť oči; kikirikaním kohútov, vzdialeným brechaním a ostrým, krutým hučaním vetra, ktorý sa spustil pred chvíľou, sa ticho len prehlbovalo a v tom tichu už márne napínal uši, nepočul nič okrem tupých úderov svojho srdca, akoby to celé bolo len strašidelnou hrou jeho polosna, akoby ho len („... niekto chcel vydesiť“). Smutne sa díval na zlovestné nebo, vyhorené zvyšky leta spustošeného nájazdom kobyliiek a zrazu na vetve agátu uvidel pochodovať jar, leto, jeseň a zimu, akoby práve vycítil, že v nehybnej guli nekonečnosti šaškuje jednota času, ponad hrbole zmätku vytvára čertovskú priamku, utvára výšiny a šialenstvo vydáva za nevyhnutnosť... a videl samého seba, na drevenom kríži kolísky a rakvy, ako sa utrápený naposledy mykne, aby ho nakoniec – bez hodností a vyznamenaní – ľahostajne praskajúci rozsudok obnaženého vložil do rúk umývačov mŕtvov, kde za rehotu pracovitých sťahovačov kože bude musieť už bez milosti vnímať mieru ľudských vecí, bez toho, aby ho akákoľvek cestička priviedla späť, lebo vtedy už bude vedieť aj to, že sa so švindlermi zaplietol do partie, ktorá je už dávno dohraná a na konci ktorej ho oberú ešte aj o poslednú zbraň, o nádej, že raz ešte trafi domov. Hlavu otočil smerom ku kedysi preplneným a hlasným, teraz rozpadávajúcim sa a opusteným budovám na východnej strane osady a s horkosťou

pozoroval, ako prvé lúče napuchnutého červeného slnka prerážajú strešné brvná rozsypaného majerského domu s oškľbanou strechou. „V konečnom dôsledku, už by som sa mal rozhodnúť. Nemôžem tu ostať.“ Schúlil sa naspäť pod teplú perinu, hlavu si sklonil na ruku, ale oči nedokázal zavrieť: vydesili ho tieto strašidelné zvony, ale ešte väčšmi toto náhle ticho, táto výstražná nemota, lebo cítil, že teraz akoby sa už mohlo stať čokoľvek. Ale nič sa ani nemihlo, tak ako ani on sa nepohol v posteli, až kým sa mlčiace veci okolo neho odrazu nepustili do akéhosi nervózneho rozhovoru (zapraskal kredenc, zahrmtal hrniec, porcelánový tanier sklól na svoje miesto), vtedy sa na lôžku razom obrátil, chrptom k závanu potu, ktorý sa vyparoval zo Schmidtovej, poslepiacky nahmatal pohár vody pripravený pri posteli a na dúšok ho vypil. Vďaka tomu sa naraz oslobodil od detinského strachu; povzdychol si, utrel si spotené čelo, a keďže vedel, že Schmidt a Kráner pravdepodobne ešte len teraz začali hnať stádo, aby ho vyviedli zo Szikesa do maštali štátneho hospodárstva, ktoré ležia na východ od osady, kde napokon konečne dostanú svoje peniaze za trpkých osem mesiacov práce, a že z tohto dôvodu ešte uplynie dobrých pár hodín, kým sa odtiaľ pešo vrátia, rozhodol sa, že si skúsi ešte trochu pospať. Zatvoril oči, obrátil sa nabok, objal ženu a už sa mu takmer podarilo zadriemaať, keď opäť začul zvony. „Krista!“ Odhrnul paplón, ale vo chvíli, keď sa jeho holé hrčavé nohy dotkli dlažby v kuchyni, zvuky náhle ustali, akoby („Im to niekto nariadil...“)... Zronený sedel na kraji postele, ruky

zopäl v lone, potom sa mu pohľad zasekol na prázdnom pohári; hrdlo mal vysušené, pravá noha ho pobolievala a už sa neodvážil ani si ľahnúť naspäť, ani sa postaviť. „Najneskôr zajtra odídem.“ Rad-radom si prezrel ešte ako-tak použiteľné predmety v pustej kuchyni, špinavý sporák zamazaný od zvyškov jedla a pripálenej masti, nošu s roztrhnutým uchom zatlačenú pod ním, stôl s rozkývanou nohou, zaprášené ikony na stene, v rohu pri dverách naukladané hrnce, kuchty, nakoniec sa otočil k už rozjasnenému drobnému oknu, zbadal nahé konáre agátu, ktoré sa k nemu skláňali, preliačenú strechu domu Halicsovcov, šikmý komín, vyrážajúci dym, a povedal: „Vezmem si svoju časť a ešte dnes večer! Najneskôr zajtra. Zajtra ráno.“ „Jaj, bože,“ strhla sa vedľa neho Schmidtová; zúfalým pohľadom vydesene prešla po šere, hrud' sa jej chvela, ale keď zistila, že všetko okolo nej je povedomé, s úľavou si povzdychla a zvalila sa naspäť na podušku. „Čo je, zlý sen?“ spýtal sa Futaki. Schmidtová stále upierala vyľakané oči na strop. „Môjtybože, a ešte aký!“ opäť si vzdychla a ruku si položila na srdce. „No, toto som ešte v živote! Predstav si... Sedela som vnútri, v izbe, a... odrazu ktosi zaklopal na okno. Ani som sa neodvážila otvoriť, len som sa k nemu prikradla a vykukla som spoza závesu. Videla som mu len chrbát, lebo už mykal kľučkou... a ešte ústa, ako vyrevoval, ale nedalo sa rozumieť, že čo... mal zarastenú tvár a akoby mal obe oči sklenené... bolo to príšerné... Potom mi napadlo, že som večer kľúčom otočila iba raz, ale vedela som, že kým by som sa dostala von, už bude neskoro... preto som rýchlo

zabuchla kuchynské dvere, ale vtedy mi napadlo, že nemám kľúče... Chcela som kričať, ale z hrdla mi nevyšiel ani hlások. A potom, nepamätám si prečo alebo načo, ale... z ničoho nič cez okno nazerala Halicsová, a škerila sa... vieš, ako vyzerá, keď sa škerí? proste zízala do kuchyne... a potom neviem, či... zmizla... ale vtedy už tamten vonku kopal do dverí, vedela som, že mám možno minútu a vylomí ich, vtedy som si spomenula, vezmem nôž na chlieb, rýchlo som uháňala ku kredencu, ale šuplík sa zasekol, a ja som ho páčila... mala som pocit, že od strachu zahyniem... potom som počula, že dvere sa s veľkým lomozom rúcajú a ten niekto sa už po chodbe blíži... šuplík som stále nedokázala otvoriť... a vtedy už stál tam v kuchynských dverách... konečne sa mi podarilo vytiahnuť šuplík, schytila som nôž a tamten sa rozhadzujúc rukami približoval... ale neviem... zrazu ležal tam v rohu, pod oknom... jaj áno, mal pri sebe hrbu modrých a červených hrncov, tie sa všetky rozleteli v kuchyni... a vtedy som cítila, že sa mi dlažba pod nohami pohla, a predstav si, celá kuchyňa sa dala do pohybu, ako nejaké auto... teraz už neviem, ako to bolo...“ dokončila a s úľavou sa rozosmiala. „No to sme dopadli!“ krútil hlavou Futaki. „Ja som sa zas, predstav si, zobudil na to, že zvoní...“ „Čože?!“ žena sa naňho zarazene pozrela. „Zvonili? Kde?“ „Práve to nechápem. Ešte k tomu dvakrát za sebou...“ Aj Schmidtová krútila hlavou. „Nakoniec sa ešte zblázniš.“ „Alebo sa mi to celé len snívало,“ mrmlal nepokojne Futaki. „Uvidíš, že dnes sa ešte niečo stane...“ Žena sa mu nahnevane obrátila

chrptom. „Večne hovoríš to isté, už by bolo naozaj načas s tým prestať.“ Vtom začuli vonku zaškrípať zadnú bránu. Vyplašene sa na seba pozreli. „To môže byť jedine on!“ šepala Schmidtová. „Cítim to.“ Futaki sa nervózne posadil. „Ale veď... To nie je možné! Ešte sa nemohli vrátiť...“ „Čo ja viem, ako je to... Padaj už!“ Vyskočil z postele, oblečenie si šibol pod pazuchu, rýchlo za sebou privrel spálňové dvere a obliekol sa. „Palica. Zabudol som si tam palicu.“ Schmidtovci izbu už od jari nepoužívajú. Steny najprv obrástla zelená plesen, v otlčených, ale vždy dočista vyutieraných skriňach splesnivi šaty, uteráky a všetka posteľná bielizeň, o niekoľko týždňov neskôr zhrdzaveli príbory odložené na slávnostné príležitosti, nohy veľkého stola prikrytého čipkovaným obrusom povolili, a keď zožltli aj záclony a jedného dňa vyhaslo svetlo, definitívne sa vysťahovali do kuchyne a dovolili, aby sa z izby stala ríša myši a pavúkov, veď už aj tak nebolo nič, čo by proti tomu mohli urobiť. Oprel sa o veraje a uvažoval, ako sa odtiaľto dostane nepovšimnutý; ale situácia sa zdala byť dosť beznádejná, pretože k tomu, aby sa mohol prešmyknúť von, musí bezpodmienečne prejsť kuchyňou, keďže sa cítil byť priveľmi starý na to, aby vyliezol cez okno, čo by si Kránerová alebo Halicsová tak či onak všimli, veď jedným okom neustále sledujú, čo sa deje vonku. Navyše je tam jeho palica, a ak ju Schmidt nájde, okamžite vyjde najavo, že sa kdesi v dome schováva, a môže sa stať, že kvôli tomu by mu nedali jeho čiastku, vedel predsa, že Schmidt v týchto veciach nepozná žarty a nakoniec sa bude musieť

odtiaľto odpratať presne tak, ako prišiel pred siedmimi rokmi – krátko po rozšírení chýru o rozkvet, dva mesiace po založení osady – hladný a v jediných roztrhaných nohaviciach, vo vyblednutom zvrchníku s prázdnyimi vreckami. Schmidtová vybehla na chodbu a Futaki sa uchom pritisol na dvere. „No, len mi tu nereptaj, cica!“ Počul Schmidtov zachrípnutý hlas. „Urobíš presne to, čo ti poviem. Je ti to jasné?“ Futakiho zaliala horúčava. „Moje peniaze.“ Cítil sa ako v pasci. Ale nebolo času filozofovať, preto si zaumienil, že predsa len vylezie oknom, pretože „tu treba okamžite konať“. Práve sa chystal otočiť okennou kľučkou, keď začul, ako Schmidt kráča po chodbe. „Ide čúrať!“ Po špičkách sa prikradol naspäť k dverám a so zatajeným dychom počúval. A potom, čo sa za Schmidtom zavreli dvere na zadný dvor, opatrne sa vykradol do kuchyne, obhliadol si Schmidtovú nervózne rozhadzujúcu rukami a bez jediného suchnutia sa ponáhľal ďalej k východu, rýchlo vyšiel von, a keď si bol úplne istý, že sa jeho kamarát vrátil, silno zabúchal na dvere, akoby bol práve prišiel. „Čo je, nikto nie je doma? Schmidt, haló, kamarát?“ zvolal prenikavým hlasom a potom – aby mu ani náhodou neostal čas na útek – okamžite otvoril dvere, a kým by Schmidt stihol vybehnúť z kuchyne a ubziknúť cez zadný vchod, už mu stál v ceste. „Ale, ale!“ pustil sa doňho s uštipačným výrazom. „Kamže takto naponáhlo, braček?“ Schmidt zo seba nedokázal vytisnúť ani slovo. „No veď ja ti to prezradím. Ja ti pomôžem, braček, pomôžem ti, neboj sa!“ Pokračoval so zatemnenou tvárou. „Chcel si zdúchnuť aj

s peniazmi! Pravda? Uhádol som?“ A keď Schmidt ešte stále len bez slova žmurkal, potriasol hlavou. „Ale no toto, kamarát. Toto by som si nikdy nepomyslel.“ Vrátili sa do kuchyne a posadali si oproti sebe za stôl. Schmidtová sa nervózne krútila okolo sporáka. „Pozri, braček...“ Zajakával sa Schmidt. „Hneď ti to vysvetlím...“ Futaki ho zastavil. „Ja beztak rozumiem! Povedz mi len, či je v tom namočený aj Kráner.“ Schmidt nemal inú možnosť, prikývol. „Pol na pol.“ „Kurva!“ Zúrili Futaki. „Chceli ste so mnou vybabrať.“ Sklonil hlavu. Rozmýšľal. „No, a čo teraz? Čo bude?“ Opýtal sa. Schmidt rozhorčene rozhodil rukami. „Čo by bolo? Už si v tom aj ty, braček.“ „Ako to myslíš?“ vyzvedal Futaki a popritom počítal. „Rozdelíme si to na tretiny.“ Odpovedal silene Schmidt. „Len hubu, tú aby si držal.“ „Toho sa neboj.“ Schmidtová si povzdychla nad sporákom. „Prišli ste o rozum. Myslíte si, že toto vám len tak prejde?“ Schmidt, akoby to ani nepočul, zabodol pohľad do Futakiho tváre. „No. Nemôžeš sa sťažovať, vyjasnili sme si to. Ale niečo ti chcem povedať. Kamarát! Nechci ma zlikvidovať!“ „Veď už sme sa dohodli, nie?!“ „Pravdaže, o tom niet ani najmenšej pochybnosti!“ Pokračoval Schmidt a jeho hlas sa zmenil na žobronivý. „Iba o jedinú vec ťa prosím... požičaj mi na nejaký čas svoju čiastku! Iba na rok! Kým sa nám podarí niekde usadiť...“ Futaki od hnevu vyprskol. „A čo by som ti ešte mohol vylízať, braček?!“ Schmidt sa naklonil a ľavou rukou sa zaprel do stola. „Neprosil by som ťa, keby si minule nehovoril, že ty už odtiaľto nikam nepôjdeš! Načo ti to potom celé bude? A iba na rok... na rok! My

musíme, pochop to, my musíme. S dvadsiatimi handrami sa nikam nedostanem, nekúpim za to ani len samotu. Veď mi daj aspoň desať, no!“ „Mňa to vôbec nezaujíma!“ odpovedal podráždene Futaki. „Ani trošku ma to netrápi. Ani ja tu nechcem zaživa zdochýnať!“ Schmidt rozčúlene triasol hlavou, zo zúfalstva sa takmer už rozplakal, a potom sa znova opýtal, tvrdohlavo a čoraz bezradnejšie, laktom sa opierajúc o kuchynský stôl, ktorý sa pri každom jeho pohybe naklonil, akoby sa aj ten chcel postaviť na jeho stranu, aby sa nad ním nakoniec Futakiho „srdce zlutovalo“ a aby sa poddal prosiacim rukám svojho kamaráta, a nechýbalo veľa, už by sa bol Futaki nechal zlomiť, no pohľad mu ochabol a pozastavil sa na miliónoch čiastočiek prachu v úzkych lúčoch rozochveného svetla presakujúceho dnu a do nosa mu udrel zatuchnutý smrad kuchyne. Z ničoho nič na jazyku zacítil kyslastú chuť a pomyslel si, že prišla smrť. Odkedy osadu rozpustili, odkedy sa ľudia odtiaľto rozutekali s rovnakou naliehavosťou, ako sa sem kedysi horlivo nanosili, a on tu – spolu s niekoľkými rodinami, lekárom a riaditeľom školy, ktorí presne ako on nemali kam ísť – uviazol, deň čo deň pozoroval chuť jedál, lebo vedel, že smrť sa vždy najprv nasťahuje do polievok, do mäsa, do stien; kúsky jedla dlho premieľal v ústach, kým ich prehltol, pomaly chlipkal víno, ktoré sa na jeho stole zriedkakedy objavilo, alebo aj vodu, a občas, v strojomni starej čističky, kde býval, cítil neodolateľnú túžbu odlomiť kúsok vlhkej, opadávajúcej omietky a ochutnať ju, aby v akejsi nepravidelnosti, ktorá by narušila

sústavu aróm a chutí, rozpoznal Varovanie, pretože veril, že smrť je len akési upozornenie, a nie skľučujúca definitívnosť. „Veď ja si ich nepýtam navždy,“ pokračoval malátny Schmidt. „Chcem si požičať. Chápeš, kamarát? Pôžička. Do roka ti ich vrátim do posledného haliera.“ Skormútení sedeli za stolom, Schmidtove oči horeli únavou, Futaki sa zas ponoril do tajomných vzorov na kamennej dlažbe. Len aby na ňom nezbadali, že sa bojí, a keď už sme pritom, ani by im nedokázal vysvetliť prečo. „Povedz mi len, koľkokrát som vyšiel na Szikes sám ako prst, v najväčších horúčavách, v ktorých sa človek radšej ani nenadýchol, lebo sa bál, že sa celý zvnútra vznieti?! Kto zháňal drevo? Kto postavil ohradu? Presne toľko som tu hrdlačil ako ty, alebo Kráner, alebo Halics! A teraz mi tu hovoríš, kamarát, že požičaj mi. A kto mi zaručí, že ťa ešte uvidím, he?!“ „Čiže mi nedôveruješ.“ Povedal urazene Schmidt. „Veru nie!“ Vyhrkol Futaki. „Dáš sa dokopy s Kránerom, pred úsvitom chcete zdúchnuť so všetkými peniazmi a potom všetkom ti mám ešte aj dôverovať?! Za koho ma máš? Za idiota?“ Mlčky sedeli. Žena hrkotala s riadom za sporákom, Schmidt sklamane a on zas s roztrasenými rukami šúlali cigarety. Postavil sa od stola, odkrival k oknu a ľavou rukou opretý o palicu pozoroval rozvlnený dážď nad strechami domov, stromy pokorne sa ohýbajúce vo vetre, výstražný oblúk, ktorý vo vzduchu kreslili holé konáre; myslel na korene a na životodarné blato, na ktoré sa pôda premenila, a na to ticho, na tú nemú nasýtenosť, ktorá ho tak veľmi desila. „A potom... povedz!“ Ozval sa váhavo. „Načo ste sa vrátili,

keď už raz...“ „Načo asi, načo!“ mrmlal Schmidt. „Zato, že nám to napadlo práve cestou domov. A kým sme sa stihli spamätať, už sme boli tu, rovno pred osadou... No a žena... Mal som ju tu nechať?“ Futaki prikývol. „A čo je s Kránerom?“ pýtal sa ďalej. „Ako ste sa dohodli?“ „Aj oni čučia doma. Chcú ísť na sever, Kránerová počula, že je tam nejaká skrachovaná píla alebo čo. Po zotmení sa stretneme pri križi, s tým sme sa rozlúčili.“ Futaki si povzdychol. „Deň je ešte dlhý. Čo bude s ostatnými? S Halicsom, riaditeľom?“ Schmidt si sklúčene žmolil prsty. „Odkiaľ to mám vedieť? Podľa mňa Halics prespí celý deň, včera bol u Horgosovcov veľký čurbes. A pána riaditeľa nech trafi šľak tam, kde je! Ak by s ním bol hocijaký problém, tak ja ho hneď dostanem do priekopy za tou jeho sprostou materou, takže len pokoj, braček, pokoj.“ Rozhodli sa, že noc vyčkajú tu, v kuchyni. Futaki si k oknu pritiahol stoličku, aby mohol mať náprotivné domy na očiach, Schmidta premohla únava, zvalený na stole začal chrápať, žena zas spoza kredenca vytiahla vojenský kufor so železnými spomami, zmietla z neho prach, vyčistila ho aj zvnútra a začala bez slova baliť veci. „Prší,“ povedal Futaki. „Počujem,“ odpovedala žena. Slabé slnečné svetlo len tak-tak prerazilo cez krútnavu zlisovaných oblakov smerujúcich na sever; na kuchyňu sa znieslo takmer súmračné šero, nedalo sa naisto rozoznať, či flaky vykreslené a chvejúce sa na stenách sú len tiene, alebo zlovestné stopy zúfalstva schovaného za myšlienkami plnými nádeje. „Pôjdem na juh,“ povedal Futaki a ďalej civel na dážď. „Tam je zima predsa len kratšia.“

Prenajmem si samotú blízko niektorého prekvitajúceho mesta a celý deň si budem nohy máčať v lavóre s teplou vodou...“ Kvapky dažďa krotko stekali dole po oboch stranách okna, vnútri od hornej medzery širokej ako prst až po miesto, kde sa dotýkajú rímsa a okenný rám, pomaličky naplnili aj tú najmenšiu trhlinu a našli si cestu až po okraj parapetu, kde sa opäť rozpadli na kvapky a začali padať do Futakiho lona, ktorý sa potom, bez toho, aby si to všimol, pretože odtiaľ, kam zavandroval myšlienkami, bolo ťažké vrátiť sa, pekne v tichosti pomohol. „Alebo sa zamestnám ako nočný strážnik v nejakej čokoládovni... alebo ako vrátnik v dievčenskom internáte... A pokúsim sa na všetko zabudnúť, len lavór teplej vody po večeroch a nič nerobiť, iba sa pozeráť, ako plyní ten skurvený život...“

Doteraz ticho padajúci dážď sa zrazu rinul a ako prúd trhajúci priehradu zatopil zem, ktorá sa už tak či onak dusila, vykrajoval si úzke kľukaté kanály smerom k nižšie položeným osadám, a hoci cez sklo nič nevidel, predsa sa neotočil, hľadel na červotočivý okenný rám, na žliabky po rozdrobenej sadre, keď sa znezdary na skle zjavil nejasný obrys a pomaly sa vykreslila ľudská tvár, ktorú nespoznal ihneď, až keď sa vyjasnili preľaknuté oči; vtedy zbadal svoj „vlastný strhaný obraz“, spoznal sa, ohúrený a plný bolesti, lebo cítil, že črty jeho tváre odnesie prúd času rovnako, ako sa teraz roztekajú na okne; v tomto obraze sa odrážala veľká cudzia bieda a nahromadené vrstvy hanby, hrdosti a strachu, ktoré sa načahujú a sálajú smerom k nemu. Zrazu na jazyku znova pocítil kyslastú chuť, spomenul

si na zvony na svitaní, na pohár, posteľ, vetvu agátu, na studenú kuchynskú dlažbu a s trpkosťou spustil kútiky. „Lavór teplej vody! Dopekla! Veď si každý deň máčam nohy...“ Do uší mu spoza chrbta udel pridušený plač. „A teba zas čo pochytilo?“ Ale Schmidtová neodpovedala, iba sa zahanbene obrátila nabok a od vzlykov sa jej natriasali ramená. „Počuješ? Čo ti je?“ Žena sa naňho pozrela, ale potom ako niekto, kto už v rozprávaní nevidí žiadny zmysel, mlčky sadla na hokerlík vedľa sporáka a vyfúkala si nos. „Čo mlčíš?“ Futaki tvrdošijne vyzvedal. „Čo, dopekla, sa ti stalo?“ „Kam by sme už len išli!“ vybuchla Schmidtová roztrpčene. „Hneď v prvom meste nás čapnú žandári! Čo nechápeš? Ani nebudú zvedaví, ako sa voláme!“ „Čo to tu splietaš?“ Zahriakol ju Futaki. „Vrecká máš plné peňazí a ty...“ „Veď práve o tom hovorím!“ odvrkla žena. „O peniazoch! Aspoň ty maj troška rozumu! Odísť... S týmto všivavým kufrom... ako banda žobrákov!“ Futaki ju nahnevane okríkol. „A už dosť! Do tejto veci sa nestaraj. Vôbec sa ťa to netýka. Ty buď ticho, to je tvoja úloha.“ Schmidtová vyskočila. „Prosím? Čo je moja úloha?“ „Nič som nepovedal,“ pošepol Futaki. „A tichšie, lebo sa zobudí.“ Čas plynul pomaly, na ich šťastie budík už dávno nefungoval, a tak ich svojím tikotom nemohol na túto skutočnosť upozorňovať, žena napriek tomu pozorovala nehybné ručičky, keď varechou z času na čas pomiešala bublajúci paprikáš, potom si oťapení sadli k tanierom, z ktorých sa parilo, ale jedla sa napriek neustálemu naliehaniu Schmidtovej („Na čo čakáte? Chcete jesť v noci v blate, na kost

premočení?“) ani jeden z mužov nedotkol. Nezažali, hoci veci sa pred nimi v muživom očakávaní zlievali, hrnce pri dverách ožili, svätí na stenách sa dali do pohybu, občas sa zdalo, akoby ešte aj v posteli niekto ležal, a aby sa tejto vidiny zbavili, z času na čas sa ukradomky pozreli na seba, ale zo všetkých troch tváří sálala tá istá bezmocnosť; a hoci vedeli, že nemôžu vyraziť skôr, než sa nad osadu znesie noc (lebo si boli istí, že buď Halicsová, alebo riaditeľ sedí za oknom a pozoruje prашnú cestu vedúcu na Szikes s čoraz väčšími obavami z toho, že Schmidt a Kráner takmer pol dňa meškajú), raz Schmidtovo, raz ženino telo sa pohlo, akoby sa na všetku obozretnosť chystali vykašľať a vydať sa napospas šeru. „Teraz idú do kina,“ vyhlásil v tichosti Futaki. „Halicsová, Kránerová, riaditeľ školy, Halics.“ „Kránerová?“ Vyskočil Schmidt. „Kde?“ A rozbehol sa k oknu. „Má pravdu. Má úplnú pravdu.“ Poznomenala Schmidtová. „Kuš,“ okríkol ju Schmidt. „Nie tak rýchlo, kamarát!“ Upokojoval ho Futaki. „Tá ženská nie je hlúpa. Do zotmenia treba tak či tak počkať, nie? A takto aspoň nikoho nepochytí podozrenie, nemám pravdu?“ Schmidt si so šomraním sadol späť za stôl a tvár si pochoval v dlaniach. Futaki sklesnuto bafkal pri okne. Schmidtová z hlbín kredenca vytiahla konopný špagát, a pretože cvoky zhrdzaveli, darmo sa ich pokúšala zacvaknúť, poctivo a tesne previazala vojenský kufor, postavila ho k dverám, potom si sadla vedľa svojho muža a zopla ruky. „Na čo čakáme?“ Ozval sa Futaki. „Rozdeľme si peniaze!“ Schmidt sa zadíval na manželku. „Nepočká to, braček?“ Futaki sa

pozviechal a prisadol si k stolu. Rozhodil nohy, na brade si poškrabal strnisko a Schmidta prepichol pohľadom. „Len ich rozdeľme.“ Schmidt si masíroval spánky. „Keď príde čas, tak ich dostaneš, neboj sa.“ „No a na čo čakáš, kamarát?“ „Ale čo sa teraz hašteríš? Počkajme len, kým aj Kráner dodá svoju časť.“ Futaki sa usmieval. „Je to veľmi jednoduchá záležitosť. To, čo máš u seba, si rozdelíme. A ďalšiu čiastku, ktorá je naša, si potom ešte rozdelíme pri kríži.“ „V poriadku.“ Súhlasil Schmidt. „Prines baterku.“ „Ja ju donesiem,“ vyskočila nervózna žena. A Schmidt z vnútorného vrecka vetrovky vytiahol preplnenú vlhkú obálku obmotanú motúzom. „Počkaj,“ zastavila ho Schmidtová a handrou utrela obrus. „Môžeš.“ Schmidt strčil pokrčený lajster Futakimu pod nos („Dokument,“ povedal. „Nieže si budeš myslieť, že ťa chcem oklamať.“) a on ho so sklonenou hlavou rýchlo prebehol a povedal: „Zrátajme to.“ Baterku strčil žene do ruky a s lesklými očami pozoroval cestu každej jednej bankovky, ktoré sa pod vírivým pohybom Schmidtovho tučného palca hromadili v čoraz kyprejšej kôpke na druhej strane stola, a pomaly mu aj začal rozumieť a nakoniec sa z neho vyparili aj posledné stopy hnevu, pretože „naozaj sa niet čo čudovať, ak sa človek pri pohľade na takéto množstvo peňazí zblázni a rozhodne sa riskovať všetko, len aby ich získal“. Žalúdok sa mu stiahol v kŕči, ústa mu z ničoho nič naplnili sliny, srdce mu búšilo v hrdle a ako sa zo Schmidtových rúk vytrácala prepotená kôpka peňazí a v rovnakom tempe rástla na druhom kraji stola, vibrujúce a poskakujúce svetlo lampy ho zaslepovalo,

akoby mu Schmidtová schválne svietila do očí, točila sa mu hlava, zmalátnel a k zmyslom sa prinavrátil, až keď mu v ušiach zaznel Schmidtov zachrípnutý hlas: „Presne, ako má byť.“ A potom, keď už bol sám takmer v polovici počítania, niekto – priamo pod oknom – vykrikol: „Ste doma, Schmidtová, drahá?“ Schmidt žene vytrhol z ruky baterku a vypol ju, potom ukázal na stôl a zašepkal jej: „Rýchlo to schovaj!“ Schmidtová bleskovým pohybom zmietla peniaze zo stola a napchala si ich medzi prsia, potom takmer bezhlasne artikulovala: „Ha-li-cso-vá!“ Futaki skočil medzi sporák a kredenc, chrptom sa hodil o stenu, v tme z neho ostali iba dva fosforeskujúce svetlé body, akoby sa v kúte krčila mačka. „Choď von a pošli ju preč!“ Zašepkal Schmidt a odprevadil ženu po dvere, tá na chvíľu ustrnula na prahu, vzdychla si, vykročila na chodbu a zakašľala. „Už idem!“ „Ak si nevšimla svetlo, nič nie je stratené!“ zašepkal Schmidt Futakimu, ale ani sám tomu v skutočnosti neveril, a keď sa stiahol za dvere, zachvátila ho taká nervozita, že sa sotva udržal na mieste. „Ak sa sem opováži čo i len vkročiť, zaškrtím ju,“ pomyslel si odhodlane a naprázdno preglgol. Cítil, ako mu žila na krku divoko pulzuje, hlava mu ide prasknúť; pokúsil sa zorientovať v tme, ale keď si všimol Futakiho, ako z ničoho nič odstupuje od steny, hľadá si palicu, hlučne okolo seba lomozí a sadá si za stôl, myslel si, že vidí ducha. „Čo to, preboha, stváraš?!“ sotva badateľne zasyčal a začal divoko rozhadzovať rukami, aby zostal ticho. Ale Futakimu to bolo jedno. Zapálil si cigaretu, zdvihol horiacu zápalku a naznačil

Schmidtovi, aby... sa na to celé vykašlal, radšej nech si sadne aj on. „Zahas ju, ty hovädo!“ zúril spoza dverí, ale nepohol sa, lebo vedel, že aj najmenší hluk by ich okamžite prezradil. Futaki však pokojne sedel za stolom, rozjímal a vyfukoval dym. „Čo je toto za hovadinu,“ pomyslel si smutne. „Na staré kolená... nechať sa nahovoriť... na takéto šialenstvo!“ Zavrel oči a pred sebou videl vymretú hradskú a samého seba, ako sa otrhaný a vyflusnutý ponáhľa smerom k mestu a necháva za sebou osadu, ktorá sa stále len vzdáľuje a pomaly ju pohltí obzor; a vtedy pochopil, že peniaze stratil skôr, než by ich bol býval získal, lebo veď to, čo tuší už dávno, sa dnes potvrdilo: nielenže nedokáže, už viac ani nechce odtiaľto odísť, lebo tu sa aspoň môže utiahnuť do tieňa zvyčajných obrazov, kým tam vonku za osadou by ho čakalo ktovie čo. Ale teraz mu akýsi zahmlený inštinkt našepkával, že tieto zvony na svitaní, toto sprisahanie a náhla návšteva Halicsovej spolu hlboko súvisia, lebo si bol takmer istý, že sa niečo stalo, preto tá nečakaná a zvláštne dlhá vizita vonku... A Schmidtová sa stále nevrátila... Vzrušene potiahol z cigarety, a keď sa ocitol v tesnom objatí pomaly plávajúceho dymu, jeho predstavivosť – ako oheň, ktorý sa už-už chystá vyhasnúť – znova vzplanula. „Možno sa do osady vráti život. Možno onedlho prinesú nové stroje, prídu noví ľudia a všetko sa začne odznova. Opravia múry, vybielia fasády, spojazdnia čističku. A budú potrebovať strojára.“ Schmidtová sa zjavila vo dverách so zblednutou tvárou. „No vylezte,“ povedala priduseným hlasom a zažala svetlo. Schmidt k nej priskočil so zažmúrenými očami.

„Čo to robíš?! Zhasni! Zbadajú nás!“ Schmidtová krútila hlavou. „Už prestaň. To predsa môže vedieť hocikto, že ja som doma. Nie?“ Schmidt nechotne prikývol a schmatol ženinu ruku. „No čo je?! Všimla si svetlo?“ „To áno,“ odpovedala Schmidtová. „Ale povedala som jej, že som od samej nervozity z toho, že ešte nie ste doma, zaspala. Potom som sa zobudila, a keď som zažala svetlo, žiarovka pukla a hotovo. Práve som ju vymieňala, keď zakričala, preto svietila len baterka...“ Schmidt uznanlivo zahmkal, ale potom sa opäť zamračil. „A nás... povedz už konečne... všimla si nás či nie?“ „Nie. Celkom určite nie.“ Schmidtovi odľahlo. „Čo, dopekla, potom chcela?“ Schmidtová sa zatvárila nechápavo. „Zbláznila sa,“ povedala ticho. „Už bolo načase,“ poznamenal Schmidt. „Hovorí...“ pokračovala váhavo Schmidtová a pozrela raz na Schmidta, potom zas na napäto pozorujúceho Futakiho, „hovorí, že sa po hradskej približujú Irimiáš a Petrina... Sem, do osady! A ešte... že možno už aj dorazili do krčmy...“ Celú minútu sa nedokázal ozvať ani Futaki, ani Schmidt. „Vraj ich v meste videl... kontrolór z diaľkového spoja...“ žena prelomila ticho a zahryzla si do spodnej pery. „A potom že vyrazili... vyrazili pešo k osade... v tomto nečase... aj to videl kontrolór, keď zahol na elekské rázcestie, lebo tadiaľ sa ide na jeho samotú a práve sa ponáhlal domov.“ Futaki vyletel zo stoličky. „Irimiáš? A Petrina?“ Schmidt sa rozosmial. „Tá Halicsová sa naozaj zbláznila. Biblia jej udrela na mozog.“ Schmidtová sa ani nehla. Bezradne rozhodila rukami, potom sa z ničoho nič rozbehla k sporáku, hodila sa

na hokerlík, laktami sa oprela o stehná a hlavu si ponorila do dlaní. „Ak je to pravda...“ Šepkala, oči jej iskrili. „Ak je to pravda...“ Schmidt sa na ňu netrpezlivo oboril. „Ale veď sú mŕtvi!“ „Ak je to pravda...“ povedal ticho Futaki, akoby prirodzene pokračoval v myšlienkach Schmidtovej. „Tak potom... Horgosov chlapec jednoducho klamal...“ Schmidtová natiahla krk a pozrela sa na Futakiho. „A tú správu sme počuli naozaj iba od neho.“ „Tak,“ prikývol Futaki a roztrasenou rukou si zapálil ďalšiu cigaretu. „A pamätáte si? Ja som už vtedy hovoril, že celá tá historka je podozrivá... akosi sa mi to celé nepozdávalo. Ale nikto mi nevenoval pozornosť... a aj ja som sa s tým potom zmieril.“ Schmidtová nespúšťala oči z Futakiho, akoby mu chcela niečo vsugerovať. „Klamal. Ten chlapec jednoducho... klamal. Viem si to predstaviť. Veľmi dobre si to viem predstaviť...“ Schmidt nervózne pozeral najprv na jedného, potom na druhú. „Nie, nie, Halicsová sa nezbláznila. To vy dvaja.“ Ani Futaki, ani Schmidtová neodpovedali; hľadeli jeden na druhého. „Prišiel si o rozum?!“ Vyletelo zo Schmidta. „Ty stará kalika!“ Ale Futaki krútil hlavou. „Nie, nie, kamarát môj... podľa mňa sa Halicsová naozaj nezbláznila,“ povedal Schmidtovi, zahľadel sa na ženu a vyhlásil: „Určite je to pravda. Idem do krčmy.“ Schmidt zažmúril oči a zo všetkých síl sa snažil zachovať pokoj. „Už rok a pol sú mŕtvi. Rok a pol! Každý o tom vie! O takých veciach sa nežartuje. Nenaľeťte im! Je to jednoducho pasca! Chápete? Pasca!“ Ale Futaki ho už ani nepočúval; začal si zapínať gombíky na kabáte. „Uvidíte, že sa veci dajú do poriadku,“

zdôraznil a podľa sebaistoty v hlase bolo jasné, že sa definitívne rozhodol. „Irimiáš,“ dodal s úsmevom a položil dľaň Schmidtovi na rameno, „je veľký čarodej. Ešte aj z kravského lajna postaví palác... ak sa mu zachce.“ Schmidt stratil hlavu; krčovito zaboril päste do Futakiho kabáta a pritiahol si ho k sebe. „Sám si z lajna, braček,“ škeril sa, „ale z teba už nebude nič viac len hnoj, to ti teraz hovorím. Myslíš, že ti dovolím, aby si na môj úkor stratil aj ten kúsok slepačieho mozočku, čo máš v hlave?! To teda nie, kamarát! Nebudeš stáť v ceste mojim plánom!“ Futaki pokojne odolával jeho pohľadu. „Ani nechcem, kamarát.“ „Tak teda? Čo bude s peniazmi?“ Futaki sklonil hlavu. „Rozdelíte si ich s Kránerom. Akoby sa nič nestalo.“ Schmidt priskočil k dverám a postavil sa mu do cesty. „Hovädá!“ reval. „Ste hovädá! Padajte odtiaľto do piče materinej! Ale moje peniaze...“ zdvihol ukazovák, „pekne položíte na stôl.“ Výhražne sa pozrel na ženu. „Počuješ, ty hnusná štetka?! Peniaze tu necháš. Pochopila si?!“ Schmidtová sa nepohla. V očiach jej zablyslo nezvyčajné, zvláštne svetlo. Pomaly sa postavila a urobila niekoľko krokov smerom k Schmidtovi. Každý jeden sval na tvári mala napnutý, pery sa jej zúžili a Schmidt sa ocitol zoči-voči vyžarovaniu takého posmechu a opovrhnutia, že začal nechtiac cukáť a celý obarený pozoroval ženu. „Nevyrevuj tu, ty gašpar,“ povedala Schmidtovi celkom potichučky. „Ja idem. A ty urobíš to, čo sa ti ľúbi.“ Futaki sa špáral v nose. „Kamarát,“ povedal potichu, „ak sú naozaj tu, pred Irimiášom tak či tak neujdeš, to vieš predsa aj sám. Tak potom?“ Schmidt vysilený podišiel

k stolu a zrútil sa na stoličku. „Aby mŕtvi vstali z hrobu!“ mrmlal si sám pre seba. „A títo to zožerú ako seno... Ha-ha-ha, musím sa smiať!“ Päťou udel silno do stola. „Veď nevidíte, čo je to za hru?! Niečo vytušili a teraz nás chcú vylákať von... Futaki, kamarát, ty by si mohol mať aspoň štipku zdravého...“ Ale Futaki ho nepočúval; postavil sa k oknu, za chrbtom si poprepletal prsty a prehovoril: „Pamätáte si ešte? Keď napríklad deväť dní neprichádzala výplata a on večer...“ Schmidtová ho prísny hlasom prerušila. „Vždy nás vytiahol z kaše.“ „Hnusní zradcovia. Ale veď mohol som to tušiť...“ hundral Schmidt. Futaki odstúpil od okna a zastal mu za chrbtom. „Ak tomu celému vôbec neveríš,“ navrhol, „vyšlime tvoju manželku... Môže povedať, že hľadá teba, lebo už si nedokáže predstaviť... a tak ďalej...!“ „Ale môžeš si byť istý, že je to pravda...“ poznamenala žena. Peniaze ostali v podprsienke Schmidtovej, lebo aj Schmidt bol presvedčený, že tam je to najbezpečnejšie, hoci za každú cenu trval na tom, aby ich ešte aj priviazali, ledva ho dokázali usadiť naspäť na stoličku, lebo už chcel hľadať špagát. „No, tak teda idem,“ povedala Schmidtová, bleskovo sa zababušila do vetrovky, natiahla si čižmy a už aj utekala, a onedlho sa stratila v tme na vozovke vedúcej do krčmy, vyhýbala sa mlákam v hlbokých priekopách a ani raz sa neotočila, aby sa na nich znova pozrela, nechala ich tam: dve tváre rozmočené dažďom, roztečené na okne. Futaki si ušúlal cigaretu a plný šťastia a nádeje vyfúkol dym; opustilo ho všetko napätie, zdalo sa mu, že je ľahký a zasnívaným pohľadom cestoval po strope: myslel na

strojovňu čističky, už dokonca počul, ako sa stroje, ktoré celé dlhé roky mŕtvo a nehybne ležali, s kašľaním, vzdychaním a trápením, ale predsa len rozbiehajú, naskakujú motory a akoby ho obkolesila vôňa čerstvého vápna... keď začuli, že sa otvárajú vchodové dvere a Schmidtovi ostal čas akurát na to, aby sa vystrel, Kránerová sa už aj rozhovorila: „Sú tu! Počuli ste?“ Futaki prikývol a vstal, klobúk si stiahol do čela. Schmidt sedel sklesnuto, zvalený na stôl. „Môj muž,“ rapotala Kránerová, „už vyrazil, iba preto ma sem poslal, aby som vám to povedala, keby ste to náhodou ešte nevedeli, ale pravda, určite už viete, videli sme z okna, že tu bola Halicsová, ale už aj idem, nechcem vyrušovať, a tie peniaze, môj muž odkazuje, nech zhnijú tam, kde sú, takéto veci sú nám proti srsti, nuž... a má pravdu, lebo skrývať sa a utekať a aby sme nemali ani jediná pokojnú noc, tak to teda nie, potom Irimiáš, veď uvidíte, a Petrina, ja som vedela, že to s ich smrťou je blud, tuto nech sa rovno prepadnem, ak nehovorím pravdu, ale mne bol vždy podozrivý ten falošný malý Horgos, ani nos nemá na správnom mieste, lebo veď sami vidíte, že si toto celé len tak vymyslel, a my sme tomu len tak uverili a ja som to hovorila, už vtedy som to hovorila...“ Schmidt si Kránerovú podozrievavo premeriaval. „Aj ty si v tom namočená, čo?“ povedal a vylúdl zo seba krátky rehot. Kránerová zdvihla obočie a zmätene vybehla von. „Ideš, kamarát?“ Opýtal sa nakoniec Futaki a na chvíľu zastal na prahu. Schmidt šiel vpredu, Futaki sa za ním potkýnal, krídla zvrchníka mu vietor vyfukoval na chrbát, palicou si ohmatával

cestu v hustej tme, druhou rukou si pridržoval klobúk, aby mu nezletel do blata. Nemilosrdne hučiaci dážď zmýval dokopy Schmidtove nadávky a Futakiho dôverné a povzbudzujúce slová, ktoré neustále opakoval: „Nemusíš byť smutný, braček! Uvidíš, budeme mať zlatý život! Zlatý!“